

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 20 februari 1920 kl. 2 e. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 3 i anledning av väckta motioner, dels om skrivelse till Kungl. Maj:t angående inrättande av nya provinsialläkaredistrikt utöver de av 1916 års provinsialläkarekommitté föreslagna m. m., dels om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om vissa extra provinsialläkaretjänsters överförande till ordinarie provinsialläkaretjänster.

Uti inom andra kammaren väckta och till utskottet remitterade motioner har yrkats: *Motionerna.*

1:o i herr *Olssons* i Ramsta m. fl. motion nr 134, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning, i vad mån de nuvarande och av 1916 års provinsialläkarekommitté föreslagna nya ordinarie och extra provinsialläkaredistrikt kunna behöva utökas, för att behovet av läkare på landsbygden blir nödtorftigt tillgodosett, samt i vilken utsträckning staten kan likartat bidra till dessa läkares avlöning, så att full likställighet nås mellan distriktet, allenast med den skillnad, som kan vara betingad av svårigheten att få en del distrikt besatta, och att de förslag, som av utredningen kunna föränledas, föreläggas riksdagen.»

2:o i herr *Vennerströms* motion nr 282, »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om verkställande av utredning och framläggande av förslag till riksdagen snarast möjligt i syfte att alla för hälso- och sjukvården nödvändiga extra provinsialläkaretjänster överflyttas till ordinarie.»

Utskottet, som företagit nämnda motioner till behandling i ett sammanhang, tillåter sig med avseende på de av motionärerna förebrogta motiveringarna hänvisa till respektive motioner.

Utskottet. Båda de här förevarande motionerna fästa uppmärksamheten på missförhållanden i fråga om vårt lands läkarevård, som sedan länge gjort sig gällande och som utskottet i likhet med motionärerna till fullo behjärtar. Det torde icke råda mer än en mening om att kraftiga åtgärder från det allmännas sida äro av nöden för att höja sjukvårdsväsendet å landsbygden. Bristen på läkare är där synnerligen kännbar, och det har visat sig förenat med stora svårigheter att med innehavare besätta de redan existerande provinsialläkareplatserna.

Om utskottet sålunda för sin del kan instämma i de väckta motionernas allmänna syfte, kan utskottet ej underlåta att påpeka, att vissa åtgärder redan vidtagits och andra för närvarande äro under förberedande, som ställa ifrågavarande spörsmål i ett något anorlunda läge än vad som framgår av motionärernas framställningar.

Mera i förbigående får utskottet till att börja med anmärka, att det visserligen ligger en otvivelaktig sanning i det i motion nr 134 gjorda påpekandet, att ett genomförande av socialförsäkringskommitténs förslag till allmän sjukförsäkring, åtminstone under första tiden, avsevärt kommer att försvåras av den rådande bristen på läkare å landsbygden. Kommittén har ej heller själv förbisett dessa svårigheter. Men å andra sidan har av kommittén även framhållits synpunkter på sjukförsäkringen, som i här förevarande avseende ställa dess verkningar i en relativt gynnsam dager. Det heter nämligen i kommittéutlåtandet sid. 104:

»Det torde för övrigt kunna förväntas, att genomförandet av den obligatoriska sjukförsäkringen och därav följande avsevärda ökning av området för läkareverksamheten efter hand skall medföra ett större tillopp till läkarebanan, och att sålunda dessa med de nuvarande förhållandena förbundna svårigheter inom en ej alltför avlägsen framtid skola bliva väsentligen avhjälpta. Även torde såsom en följd av den obligatoriska sjukförsäkringens genomförande kunna förväntas, att läkarna efter hand bliva mera jämnt fördelade över hela riket.»

Då ifrågavarande förslag till allmän sjukförsäkring ännu ej framlagts för riksdagen, synes utskottet tiden icke vara inne för

påkallande av åtgärder med hänsyn till förslaget verkställighet. Kungl. Maj:t lärer ej underlåta att för riksdagen föreslå de åtgärder med avseende på läkarefrågans ordnande, som för den tillärnade sjukförsäkringens genomförande kunna befinnas erforderliga.

Vad beträffar frågan om en välbehörlig ökning av provinsialläkaredistriktet vill utskottet erinra därom, att vid 1918 års riksdag ett steg framåt till lösning av denna fråga dock blev taget, vilket, om det också var otillräckligt, icke saknar betydelse. Med anledning av kungl. proposition och i ämnet väckta motioner beslöt riksdagen nämnda år inrätta 33 nya ordinarie provinsialläkaredistrikt, vadan dessas antal för närvarande uppgår till 220 och de extra provinsialläkaredistriktens till 107. I samband med detta beslut uttalade riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 6 A. sid. 17) sin övertygelse, att Kungl. Maj:t, »med beaktande av att ordinarie provinsialläkaredistrikt varda inrättade i så stor utsträckning, som statsekonomiska hänsyn det tillåta, kommer att uppmärksamma de motionsledes framställda eller i propositionen eller eljest särskilt omnämnda fallen och så snart lämpligen ske kan till riksdagen inkommer med det förslag till ytterligare upprättande av ordinarie provinsialläkaredistrikt, vartill förhållandena giva anledning.»

Härav framgår, att statsmakterna hava sin uppmärksamhet fäst på förevarande spörsmål och att ytterligare åtgärder äro att förvänta för dess lösning i önskad riktning.

Detta är även förhållandet beträffande det i motion nr 282, i anslutning till en redan förut år 1918 väckt motion, gjorda yrkandet om de extra provinsialläkaretjänsternas överflyttande till ordinarie. Såsom i nämnda motion framhålles hava inom läkarevärlden talrika opinionsyttringar förevarit till förmån för åtgärder i denna riktning. Svenska provinsialläkareföreningen har också den 20 december 1919 ingått med skrivelse till Kungl. Maj:t, vari göres en hemställan, gående ut på, *dels att* åtgärder måtte vidtagas för att alla extra provinsialläkaretjänster, som prövas nödvändiga för hälso- och sjukvårdens behöriga tillgodoseende, och däri distriktet lämpa sig för sådan omvandling, må överföras på ordinarie stat; *dels att* samtliga provinsialläkare finge såväl för statspension som för ålders-tillägg räkna sig tillgodo alla sina som extra provinsialläkare tidigare eller senare förvärvade tjänsteår.

Ifrågavarande skrivelse har underställts medicinalstyrelsens ytt-

rande, vilken med anledning av densamma den 9 januari 1920 avgivit ett utlåtande, vari bland annat anföres följande:

»Såsom även provinsialläkareföreningen angivit, skulle icke alla extra provinsialläkaretjänster förändras till ordinarie, utan endast de, som prövas nödvändiga för hälso- och sjukvårdens behöriga tillgodo-seende, för det fall att distriktet lämpa sig för sådan omvandling. Av de nuvarande 107 extra distriktet anser föreningen minst ett trettiotal icke böra komma i fråga, och syftar föreningen därvid på de distrikt, där läkaretjänsterna tillkommit på grund av kungl. brevet den 17 oktober 1840.

I likhet med vad från flera håll förut anförts vill även styrelsen medgiva det riktiga och rättvisa i, att alla för hälso- och sjukvården nödvändiga läkaretjänster å landsbygden bliva ordinarie, d. v. s. helt avlönade av statsmedel. De skäl, som härför nu senast av provinsialläkareföreningen anförts, synas styrelsen vara mycket tungt vägande. En viss gallring av de nuvarande extra provinsialläkaredistriktet är emellertid erforderlig ej blott av lämplighetsskäl utan även av statsekonomiska skäl. Riksdagens år 1918 gjorda uttalande om sin förväntan, att Eders Kungl. Maj:t, med beaktande av att ordinarie provinsialläkaredistrikt bleve inrättade i så stor utsträckning som statsekonomiska hänsyn det tillåta, så snart lämpligen ske kunde, skulle till riksdagen inkomma med det förslag till ytterligare upp-rättande av ordinarie provinsialläkaredistrikt, vartill förhållandena gäve anledning, ger visserligen löfte om en utvidgning av den ordinarie provinsialläkarekåren, men antyder dock uttryckligen en viss försiktighet av statsekonomiska skäl i åtgärdernas omfattning.

En utredning om vilka distrikt som i främsta rummet nu böra ifrågakomma vid en omändring av provinsialläkareinstitutionen i angiven riktning måste alltså komma till stånd. Vidare bör även tillses, i vad mån de nuvarande provinsialläkaredistriktet böra ändras med hänsyn till tillkomsten av nya ordinarie distrikt inom respektive län.

Hela denna utredning, som kräver mera tid och arbetskrafter än som står medicinalstyrelsen till buds, bör naturligen anförtros åt på området särskilt sakkunniga. Den senaste distriktsindelningen i riket, vilken erhöll sin ekonomiska grundval bestämd vid 1918 års riksdag, utreddes och föreslogs i huvudsakliga delar av den år 1916 tillsatta provinsialläkaredistriktskommittén. Kommittén har ännu icke slutfört sina arbeten och därjämte helt nyligen fått i

uppdrag att bereda frågan om skiljande av de nu förenade 8 första provinsialläkare- och provinsialläkaretjänsterna i riket, ett skiljande som för med sig inrättandet av 8 nya provinsialläkaretjänster.

1916 års provinsialläkaredistriktkommitté är sålunda särskilt skickad för att taga om hand och utreda frågan om bildande av ordinarie provinsialläkaretjänster av vissa förutvarande extra provinsialläkaretjänster ävensom med denna fråga sammanhängande administrativa och statsekonomiska spörsmål.

Under åberopande av vad ovan anförts får medicinalstyrelsen för den skull hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes överlämna svenska provinsialläkareföreningens förevarande framställning till berörda kommitté för utredning och avgivande av erforderliga förslag.»

Enligt vad utskottet inhämtat har denna av medicinalstyrelsen gjorda hemställan av Kungl. Maj:t bifallits.

Det är sålunda tydligt, att de åtgärder, som i motionerna förordas, dels i viss utsträckning redan vidtagits, dels genom Kungl. Maj:ts föranstaltande, sedan motionerna tillkommit, för närvarande befinna sig under utredning. Ehuru utskottet, såsom redan förut framhållits, delar motionärernas önskemål, kan utskottet därför ej finna ytterligare initiativ från riksdagens sida i detta ärende påkallat.

Med anledning av vad sålunda ovan anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 februari 1920.

På utskottets vägnar:

E. MOBERGER.

Närvarande vid förevarande ärendes slutbehandling: herrar Moberger, Fast, Larsson i Kroken, Hedvall, Hellberg, Schill, Lundén och Johansson* i Hallagården.

*) Icke närvarande vid justeringen.